

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1125041/2

בבית הדין הרבני האזורי פתח תקווה

לפני כבוד הדיינים:

הרב יגאל לרר – אב"ד, הרב אריאל ינאי, הרב בן ציון הכהן רבין

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד יאיר שחם)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר אפרים לוי)

הנדון: מתי תקים טענת אלימות עילה עצמית לחיוב גט וכתובה ומתי תיצור רק 'אמתלא מבוררת' לטענת מאיסות?

פסק דין

לפנינו תביעת גירושין וכתובה שהגישה האישה (להלן: "התובעת"). הבעל (להלן: "הנתבע") מעוניין לחזור לחיי שלום. נערכו לפנינו שישה דיונים, והוגשו סיכומים על ידי באי כוחם של הצדדים.

תמונת רקע עובדתית

הצדדים נישאו לפני כעשר שנים ונולדו להם שלושה ילדים. בחודש יוני 2017 עזבה התובעת את דירת המגורים ועברה להתגורר בדירה שכורה, אך נציין כי הפירוד האישי ביניהם החל כשנתיים לפני מועד העזיבה. מדברי הצדדים שבשני הפרוטוקולים הראשונים (מיום י"ח בסיוון תשע"ז – 12.6.17 [להלן: "פרוטוקול 1"], שורה 8, ומיום כ"ה בתשרי תשע"ח – 15.10.17 [להלן: "פרוטוקול 2"], שורה 10) עולה כי כבר בחודש מרץ 2015 הופסקו יחסי האישות ביניהם וכי חודשים מספר לאחר מכן, בחודש אוקטובר, עזב הנתבע את חדר השינה. התובעת הבהירה שהיא לא הייתה מסוגלת לקיים יחסי אישות עם בעל אלים (שורה 65 לפרוטוקול 2).

בנספח ג' לסיכומי התובעת הומצאו פרוטוקול והחלטת בית המשפט לענייני משפחה מיום כ"ו בתשרי תשע"ח (16.10.2017) על אודות הסכמת הצדדים לפירוק השיתוף בדירתם המשותפת ומכירתה כפנויה. ההסכמה אושרה בפסק דין, וניתן צו שיפוטי לפירוק שיתוף. אף שמדובר בהחלטה עקרונית של הנתבע – ומסתבר שהיא באה לאחר שיקול דעת והתחבטות ארוכה ולא כהחלטה רגעית – יממה קודם לכן (כ"ה בתשרי תשע"ח – 15.10.2017) הופיע הנתבע בבית הדין הרבני ובדיון שנערך הצהיר כי הוא מסרב לתת גט מאחר שהוא "אוהב את התובעת, ובאווירה הנכונה בעזרת ה' אפשר לתקן" (שורה 85 לפרוטוקול 2). גם בכל הדיונים שלאחר מכן המשיך הנתבע לדבוק בטענת שלום הבית – למרות הליך מכירת הדירה המוסכם שיצא כבר לדרך, בכל הדיונים דבק הנתבע בעמדתו כי אפשר להחזיר את השלום הביתה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

טענות הצדדים

טענות התובעת

טענות התובעת נתמכות על שתי עילות גירושין:

1. פירוד ובעל מורד

הנתבע עזב את חדר השינה בחודש אוקטובר 2015 ועבר לישון בסלון, ומאז אין ביניהם יחסי אישות.

בחודש יוני 2017 עזבה התובעת את בית המגורים ועברה לגור בדירה שכורה לאחר שבית המשפט נתן פסק דין לפירוק שיתוף בהסכמת הצדדים.

בעבר נעשו מספר ניסיונות לכינון שלום בעזרתו של יועץ נישואין בשם אייל סומך, אך הדבר נכשל בשל חוסר שיתוף פעולה מצידו של הנתבע.

במהלך דיוני בית הדין הפנינו את הצדדים ליועץ זוגי אצל ד"ר נעמי כהן (פסיכולוגית קלינית בכירה). בחוות דעתה מיום א' בתמוז תשע"ח (14.6.2018) הסיקה היא את הדברים הבאים:

בני הזוג אינם חולקים כל תקשורת משותפת, ראיית חיים משותפת, רצונות דומים; התרחקו מאוד זה מזו וכיום נותרה רק עוינות ודחיה. בנסיבות אלה אין לי אלא להמליץ בצער על גירושי בני הזוג.

2. אלימות במשפחה, וטענת מאיסות

לדברי התובעת הנתבע הוא אדם אלים – פיזית ומילולית. התנהגותו מלווה בהתקפי זעם; באי שליטה עצמית ובכעסים רבים המופנים כלפיה, גם בנוכחות הילדים. היא טוענת למסוכנות ומציינת לחוות דעת של גב' מאור (פסיכותרפסטית ומומחית לטיפול באלימות במשפחה) שהמליצה: "כדי להקטין מסוכנות יש להפריד בין [פלונין] (=הנתבע) לבין אשתו וילדיו, והמפגשים בין האב לילדים יצטרכו להתקיים במרכז קשר תחת הדרכה ופיקוח" (חוות דעתה מיום ה' בתשרי תשע"ו – 18.9.18).

התובעת טוענת שנתבע התקיף אותה פיזית בערב יום כיפור תשע"ו (22.9.15). הנתבע הורחק אז מהבית, ובדיון שנערך בבית המשפט ביום י"ז בתשרי תשע"ו (30.9.15) ניתן צו שהאריך את הרחקתו מהבית בעוד ארבעה עשר יום.

נגד הנתבע הוגש כתב אישום המורכב משלושה סעיפי אישום בגין הכאה וכליאת התובעת בחדר (צורף כנספח ה' לסיכומי התובעת). כתב האישום הוגש ביום ג' בתשרי תשע"ז (5.10.16). בכתב האישום פורטו כמה אירועים אלימים כגון זה שהתרחש בערב יום כיפור תשע"ו (22.9.15) שבו "דחף את המתלוננת בחזקה"; אירוע מחודש מאי 2015, בעקבות ויכוח על השימוש ברכב המשפחתי, שבו נעל הנתבע את התובעת בבית מבחוץ ואיים עליה שלא תצא עד שתזרוק לו מהחלון את מפתחות הרכב (אישום של כליאה) ואירוע מאוגוסט 2014 שבו אחז בחוזקה בידיה של התובעת. בסופו של הליך – במסגרת הסדר טיעון (מיום כ"ז באייר תשע"ז – 23.5.17) שנערך בבית משפט השלום נשלח הנתבע לפיקוח קצין מבחן.

לדברי התובעת במהלך שנת 2018 היו כמה אירועים אלימים. לדוגמה: בחודש אפריל כלא אותה הנתבע בבית בעקבות מריבה ובעקבות זאת הרחיקה אותו המשטרה מהבית לארבעה עשר

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יום. הנתבע מטופל במרכז לאלומות במשפחה אצל קצין מבחן מחודש ינואר 2018 – והוא הודה בכך בדיון שנערך ביום כ"ט במרחשוון תשע"ט (7.11.18).

נצטט חלקים מטענות התובעת בדיונים:

הנתבע הרביץ לי, הביט בי במבטים מאוד מפחידים, כלא אותי בתוך הבית. הזמנתי משטרה.

ביום כיפור כולם ירדו לבית הכנסת, ואנחנו ירדנו לניידות.

(פרוטוקול 2 שורה 9 ואילך)

האלומות הפיזית הייתה כאשר היינו בבית. המשטרה נקבה בשני סעיפים של אלימות פיזית, אבל היו יותר משלוש פעמים של אלימות. זה לא הפריע לו אם זה היה גם בזמן שהינקתי. היה מחזיק לי את היד והשאיר לי כתמים, היו דחיפות, אימים, היה אומר לי "את מפחדת ממני". היה לו פרצוף עם עיניים מפחידות, הילדים היו נוכחים.

(שם שורה 19 ואילך)

הוא כלא אותי בתוך הבית והילד נשאר מחוץ לבית, זה נמשך למשך חמש דקות, לאחר חמש דקות הכניס את הילד, והוא המשיך את ארוחתו. לא נתן לי לצאת עד שאני לא נותנת לו את המפתחות של האוטו. אני מעולם לא התחלתי את האלימות, הוא הרים עליי יד בזמן שהינקתי. נכון, היה איזה ויכוח, אבל זה לא מצדיק הרמת יד. הוא היה מפעיל עליי כוח ואימים, זה היה במשך חצי שנה, לא ידעתי איפה אני חיה, בטיפול אמרו לי שאני במעגלי אלימות. ממרץ 2015 לא היו יחסים – איך אני אסכים ליחסים כאשר הוא מרביץ?

(שם שורה 60 ואילך)

בא כוחה המציא חוות דעת מגב' נאור (פסיכותרפיסטית ומומחית לטיפול באלימות במשפחה) מיום ה' בתשרי תשע"ו (18.9.15) שבה נכתב כי "כדי להקטין מסוכנות יש להפריד בין [פלוגין] לבין אשתו וילדיו והמפגשים בין האב לילדים יצטרכו להתקיים במרכז קשר תחת הדרכה ופיקוח".

נציין כעת כי הנ"ל הופיעה בדיון שנערך ביום כ"ה בתשרי תשע"ח (15.10.17) למתן עדות והצהירה כי טיפלה בתובעת מספר חודשים לאחר שזו פנתה אליה בנוגע לאלומות במשפחה. גב' נאור שמעה את מצוקותיה, ייעצה לה וטיפלה בה, עם זאת היא הבהירה כי היא לא שוחחה עם הנתבע – הבעל והיא ניזונה אך ורק מפיה של התובעת. בהמשך הדברים נתייחס לכך ביתר פירוט.

עוד טוענת התובעת כי הנתבע קיבל טיפול בבית חולים פסיכיאטרי בעבר, לפני הנישואין. לדבריה התפרצויות הכעס שלו באות מכוחה של אותה הפרעה נפשית שבגינה טופל בעבר, והיא מציינת כי הנתבע מסרב לחשוף את עברו הרפואי.

טענות הנתבע

לדברי הנתבע הוא איש חינוך שעוסק בהוראה מטעם משרד החינוך וטענות האלימות הן בחלקן הגדול טענות שווא שהתובעת טופלת עליו.

עם זאת הוא מודה בטעויות שנעשו בשל מזגו החם והאסרטיבי אך הוא מטופל כעת והוא מעוניין לתקן את התנהגותו. לצערנו, התובעת לא נותנת בו אמון והיא מעוניינת להתגרש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לדבריו, חלק מהאירועים האלימים נגרמו בעטייה של התובעת כאשר הוא מנסה להתגונן מפניה, ובלשונו:

אני בעצמי גבר מוכה – אני בעצמי ספגתי מכות, הייתה לי אפשרות ללכת למשטרה או לא ללכת. אני קיבלתי החלטה לא ללכת, ואני משלם על זה מחיר כבד מנשוא.

(פרוטוקול הדיון מכ"ט במרחשוון תשע"ט – 7.11.18, שורה 42 ואילך)

הוא גם מציין לדוח חקירת המשטרה מיום כ' במרחשוון תשע"ו (2.11.15) שבה הודתה התובעת שגם היא דחפה אותו. למרות זאת, כדי לשמור על כבוד המשפחה, הודה במסגרת עסקת טיעון וכעת הוא מטופל ומודרך.

לדבריו, התובעת מנעה ממנו לגמרי את יחסי האישות מאוקטובר 2015, אך "כדי למנוע חיכוכים מיותרים ובשל הרצון לשמור על כבוד אשתו, ויתר לה על חדר השינה ועזב אותו" (סעיף 9 לסיכומים). מאז, כשנתיים ימים, המשיכו הצדדים לגור באותה דירה – עד לחודש יוני 2017, אז החליטה התובעת לעזוב ללא שקדם לכך כל אירוע חריג. לדבריו, עזיבתה את הבית באה כהמשך להמלצת בית הדין בדיון קודם, כשהומלץ לצדדים להתגרש לאחר התרשמות ברורה שאפסו סיכויי השלום ביניהם, אך נאמר כי מאחר שאי אפשר לסדר גט כל עוד הם מתגוררים באותה דירה על אחד מהם לעזוב את הדירה. התובעת סברה וקיבלה והחליטה לעזוב כדי לקדם את סידור הגט המיוחל. הנתבע המשיך לדבוק בגרסתו כי הוא עדיין אוהב את התובעת ומעוניין בשלום בית.

אשר לחוות דעתה של העובדות הסוציאליות הגב' מאור והגב' בן דב שהעידו בדיון (בכ"ח בתשרי תשע"ח – 15.10.17) על הטיפול באלימות במשפחה שבו טופלה התובעת, טוען הנתבע שמדובר ב'טיפול חד-צדדי', שכן העובדות הסוציאליות ניזונו לחלוטין מדבריה של התובעת, ולא שמעו את הצד שלו. נציין כי בדיון עצמו אכן הודו העובדות הסוציאליות שמעולם לא שוחחו עם הנתבע וכי חוות דעתן באה רק מתוך התרשמות מדבריה של התובעת בלבד, במסגרת הטיפול וההדרכה שהיא עברה אצלן.

אשר לטענות בדבר הפרעות נפשיות – הנתבע מכחיש לחלוטין והמציא חוות דעת מד"ר אבולעפיה שכתב כי אין הוא סובל מהפרעה נפשית (מכתב מיום י"ד בכסלו תשע"ו – 26.11.15 שכותרתו "לכל המעוניין". יש לציין כי מדובר בבדיקה שיזם הנתבע).

לדבריו, גם העובדות 'בשטח' יש בהן כדי להכחיש את הטענות נגדו: הוא נפגש עד היום באופן סדיר עם ילדיו במסגרת הסדרי שהות ללא צורך בפיקוח; גם עבודתו במשרה חינוכית מוכרת ומסודרת כמורה מטעם משרד החינוך מעידה כי אין הוא 'חשוד' כמי שסובל מהפרעות נפשיות או אלימות.

אשר לטענת התובעת על הסכמתם למכור את הדירה, הצטדק בא כוח הנתבע וכתב (בסעיף 30 לסיכומים) את הדברים הבאים:

טענה זו מגוחכת ביותר – כפי המובא בנספח ג' לסיכומי התובעת, הנתבע שיתף פעולה בעניין בחוסר ברירה, וזאת בשל אירצונו כי ייקחו ממנו את זכויותיו הממוניות המגיעות לו בדין, ואין בהסכמתו לתהליך שנכפה עליו כל ראייה שהנתבע איבד את תקוותו לשוב לחיות בשלום עם אשתו וילדיו.

את חוות דעתה של יועצת הנישואין מטעם בית הדין (ד"ר נעמי כהן) תקף בא כוח הנתבע וכתב כי מדובר במפגש קצר, בן ארבעים דקות, שכבר בסופו ניתנה אבחנה לגירושין בלי

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לאפשר אפשרויות נוספות של שיקום חיי הנישואין, בעוד כל כוונת מרשו הייתה להגיע לייעוץ שממנו יוכל ללמוד כיצד ליצור תקשורת נכונה ובונה, ולכן אין להסתמך על חוות דעת זו.

טיעונים הלכתיים

בסיכומים ההלכתיים של באי כוחם של הצדדים הביאו שני הצדדים מקורות ונימוקים הלכתיים שונים בנושא זה של כפיית בעל אלים בגט. נעסוק בנושא ההלכתי בהמשך הדברים.

דיון

נפתח ונאמר כי את התביעה יש להפריד לשני חלקים: תביעת הגירושין עצמה, מחד גיסא; ובירור עילות הגירושין – אשר נוגעות גם לעניין הכתובה – מאידך גיסא.

יוער כעת: אומנם התובעת לא פתחה תיק פורמאלי לתביעת כתובה, אולם נושא הכתובה עלה במהלך הדיונים: בדיון שנערך ביום כ"ז באדר התשע"ח (14.3.18) הצהירה התובעת: "אני מוכנה לוותר על הכתובה אם עושים היום גט" (פרוטוקול שורה 57). הגט לא סודר אז, וההליכים ודיוני ההוכחות נמשכו.

הליכי הגירושין התנהלו לפנינו קרוב לשנתיים ימים. נערכו לפנינו שישה דיונים ממצים, הצדדים נחקרו, נשמעו עדויות, והומצאו מסמכים וחומר משפטי רב.

בנסיבות אלה איננו מוצאים לנכון לדרוש מהתובעת לפתוח היום תיק פורמלי לתביעת כתובה ולערוך בו דיונים נוספים ומיותרים. עילות הגירושין של התובעת כבר התבררו לפנינו, וגם הוגשו בהן סיכומים מפורטים על ידי באי הכוח של הצדדים. אין מקום אפוא לקיים בהן דיונים נוספים. התובעת הצהירה בדיונים כי היא מוכנה להתגרש ללא כתובה אך הואיל והנתבע סירב לתת לה גט וגרר אותה להתדיינות ממושכת, היא עומדת על זכותה לקבל את מלוא דמי כתובתה.

1. עניין הגירושין וחוב הנתבע במתן גט

נפתח בחלק הראשון – בנושא הגירושין. סבורים אנו כי טענת שלום הבית של הנתבע איננה כנה, ומדובר בטענה שמן השפה ולחוץ. מעשיו של הנתבע סותרים את דבריו. הסכמתו ללכת במודע להליך של פירוק שיתוף ומכירת הבית המשותף בבית המשפט – כמוה כאמירה קולנית וברורה לפיה הוא לא חפץ יותר בהמשך חיי הנישואין המשותפים, והזוגיות עם אשתו ממנו והלאה. מתברר אפוא כי כל טענותיו בדיוני בית הדין בדבר אהבה ושלום היו בבחינת מס שפתיים, או דמיון שווא אך לא מעבר לכך.

במקרה שלפנינו הדבר אף בולט שבעתיים, ונבהיר:

ביום כ"ו בתשרי תשע"ח (16.10.17) הסכימו הצדדים בבית המשפט כי דירתם המשותפת תימכר כפנויה, ותמורתה תחולק בחלקים שווים לאחר סילוק המשכנתא. לצדדים ניתן פרק זמן בן שלושה חודשים למכירתה בכוחות עצמם, ונקבע כי אם הדבר לא יצלח ימונה כונס נכסים. החלטת בית המשפט צורפה כנספח ג' לסיכומי התובעת.

יום לפני כן נערך בבית הדין דיון הוכחות בנושא הגירושין (ביום כ"ה בתשרי תשע"ח – 15.10.17), ובו – כלומר ערב הדיון שנערך בבית המשפט שבו בחר הנתבע בפירוק השיתוף – בדיון שנערך בבית הדין אמר הנתבע בפה מלא את הדברים הבאים:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הלב שלי מאוד כבד עליי, אני לקחתי בחשבון מה שבית הדין אמר, אני מכבד. כיוון שאני אדם בריא ומאמין, אני חושב בשיא הרצינות שאני מודע לסיטואציה הקשה שנקלענו אליה, אני מודע לכך שפגעתי בה, אני לא מחפש מי אשם, אני מחפש את הדבר האמיתי. אני חושב שבגלל שאני מכיר את אשתי, אני אוהב אותה ואני חושב שבאווירה הנכונה, בעזרת ה', אפשר לתקן. אני לא סוג של אחד הזוי או כפייתי, אני אומר את זה מתוך זה שאני רואה מה שקורה לבית שלנו.

כאמור, לא חלפה יממה אחת, ודבריו על 'מחשבתו הרצינית' ועל 'אהבתו' לנתבעת ו'אפשרות התיקון' שעליהם הוא הצהיר יום אתמול בבית הדין התבררו כריקים מתוכן. במהלך דיון קצר שנערך בבית המשפט הסכים הנתבע למכור את הדירה בתוך שלושה חודשים... והסכמות אלה אושרו על ידי בית המשפט. במילים פשוטות נאמר, ובצער, כי במקרה זה רצונו האמיתי יותר של הנתבע בנושא הגירושין הובע בבית המשפט, ולא בבית הדין.

די בעובדה זו כדי ללמד על חוסר הכנות הזועק בטענת השלום של הנתבע. הוא הבין אל נכון כבר אז שאין כל מקום לשלום, ואת הפירוד שכבר קיים יש להשלים בפועל עם מכירת הדירה. הפירוד היה כבר עובדה מוגמרת זה כשנתיים וחצי – תחילתו חודש מרץ 2015, המועד שבו הופסקו יחסי האישות בין הצדדים (אך עדיין חיו הם באותו חדר שינה); באוקטובר 2015 עזב הוא את חדר השינה, ומחודש יולי 2017 כבר חיו הצדדים בדירות נפרדות. פירוק השיתוף שעליו הוסכם בבית המשפט באוקטובר 2017 היה המשך טבעי לרצון ההדדי של הצדדים להיפרד סופית, ובעצם להתגרש מרצון. טענות שלום הבית של הנתבע שנטענו מאז בבית הדין לא היו כנות, וקשה לעמוד על טבען וטיבן. צדקו אפוא דבריה של היועצת מטעם בית הדין, ד"ר נעמי כהן, בחוות דעתה שישנו נתק מוחלט בין הצדדים ושאינן כל תקשורת וראיית חיים משותפת. שני הצדדים הצהירו על כך במעשיהם, כאמור.

בסיכומו של דבר יש לחייב את הנתבע במתן גט כדי בני זוג המורדים זה על זה בהתאם להלכת רבנו ירוחם (מישרים נתיב כג חלק ח) הידועה. שאר עילות הגירושין יתבררו בהמשך בדיון הכתובה.

2. עילות הגירושין ונושא הכתובה

מאיסות מבוררת, או מסוכנות ואלימות

עילות הגירושין המרכזיות שהציגה התובעת ושיש בהן לכאורה כדי לחייב את הנתבע במלוא דמי הכתובה – שתיים הנה: עילת המרידה ועילת האלימות. ברם בבחינה מעמיקה יותר נראה כי שני הדברים תלויים זה בזה בגדר של סיבה ומסובב, וחד הם.

לכן יש למקד את הדיון בשאלת המפתח הבאה, והיא ליבת התיק לפנינו: שומה עלינו לברר אם התנהגותו של הנתבע כלפי התובעת תיפול תחת הגדרת מסוכנות של בעל אלים המקימה עילת גירושין כמובא בפוסקים (באבן העזר סימן קנד) ויש בה כדי לחייב הנתבע בכתובה, או שמא מאידך גיסא, הטענה בגין התנהגותו של הנתבע תיפול רק תחת הגדרת 'מאיסות באמתלא מבוררת' (שם סימן עז) – שדינו בגינה הוא בגדר מצווה לגרש אך אין בה כדי לחייב את הנתבע בכתובה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בירור העובדות

התובעת הודתה כי היא יזמה את הפסקת יחסי האישות בינה לבין הנתבע החל בחודש מרץ 2015 (פרוטוקול 2 שורה 65): "ממרץ 2015 לא היו יחסים, איך אני אסכים ליחסים כאשר הוא מרביץ?" הבעל הודה בטעותו – "הייתי אסרטיבי מאוד. עשיתי דברים שלא הייתי צריך לעשות" (שם שורה 70), אך מדובר ב'הודאה במקצת' וב'הכאה על חטא' תוך דרישת מתן אפשרות לתיקון המצב.

אירועי האלימות – עובדות

נפתח בכתב האישום הפלילי שהציגה התובעת (בנספח ה' לסיכומים) העוסק בשלושה אירועים: אירוע מאוגוסט 2014 – "אחז בחוזקה רבה בידה של המתלוננת"; אירוע ממאי 2015 – "עיקם את ידה וכלא אותה בעקבות המריבה על מפתחות המכונית" ואירוע מספטמבר 2015 – האירוע בערב יום כיפור – "נעץ מרפקיו בגופה במטרה להזיזה ממיחם המים [...] ודחף אותה בחוזקה".

לא הוזכר כאן אירוע חריג שקרה בין הצדדים בחודש מרץ 2015 – מועד שעליו הצהירה התובעת בדיון כי בו הרביץ לה הנתבע ומאז החליטה היא להפסיק לקיים עימו יחסי אישות. לדבריה, עוד קודם מניעת יחסי האישות – כבר בחודש אוגוסט 2014 היה ביניהם אירוע אלים, ולמרות זאת יחסי האישות ביניהם לא הופסקו. כלומר: ישנן מריבות וישנן מריבות. לא כל מריבה למרות הקושי והסבל שיש בה תגרור בהכרח מרידה מחיי אישות.

שני האירועים שעליהם התלוננה התובעת ושבגינם הוגשו נגד התובע כתבי אישום – קרו **בחודשיים ימים לאחר מרידתה של התובעת מיחסי אישות** – נמצא כי טענת התובעת שלפיה התובע הרביץ לה כבר **בחודש מרץ 2015** ושכלל זה היא מרדה בו – לא הוכחה. **טענות לחוד והוכחות לחוד.**

בנושא זה של האלימות נסקור כעת את חוות הדעת של גב' דינה מאור (פסיכותרפיסטית המטפלת באלימות במשפחה) מיום ה' בתשרי תשע"ו (18.9.15) (נספח ד' לסיכומים) שטיפלה בתובעת בעקבות פנייתה בעקבות אלימות פיזית ורגשית שהיא חוותה מהנתבע.

הגב' מאור גם העידה בדיון שנערך לפנינו ביום כ"ה בתשרי תשע"ח (15.10.17) אך היא הצהירה כי שמעה רק את התובעת ומעולם היא לא שוחחה עם הנתבע (פרוטוקול שורה 166). כלומר, חוות דעתה ובכללה סקירת אירועי האלימות שבחוות דעתה הכתובה מבוססת רק על שמיעת גרסתה של התובעת בלבד. לפיכך יש לקבל את הדברים בעירבון מוגבל. עם זאת, ובמקביל, יש בדברים אלה כדי ללמוד על מהלכיה של התובעת מזווית ראייתה בזמן אמת.

בעמוד 2 לחוות הדעת מתארת המטפלת הנ"ל (על סמך דברי התובעת בלבד) אירוע שהתרחש **בחודש מרץ 2015**:

בעקבות בקשת [פלונית (=התובעת)] מ[פלונני (=הנתבע)] לסייע בטיפול בילדים בבוקר שלמחרת בגלל עומסי עבודה חריגים בעבודתה, התפתחה מריבה קולנית שכללה אלימות מילולית ורגשית, שהתלקחה לאלימות פיזית: [פלונני] אחז בזרועותיה בחזקה, הכאיב לה, ונותרו סימני חבלה בידיה. בעקבות אירוע אלים זה [פלונית] הגיעה לטיפול ב-15.3.30.

זו גרסתה של התובעת בדבר אירוע אלים שקרה במרץ 2015 – אירוע שהביא אותה, לדבריה, לפנות לקבלת טיפול מקצועי בתחנה לאלימות במשפחה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כרם על אירוע זה התובעת לא הגישה תלונה במשטרה כנגד הנתבע, למרות ראיית התובעת באירוע זה 'קו שבר' מסוים ביחסיה עם הנתבע שבגינו החליטה למרוד בו מיחסי אישות, ולפנות ללשכת הרווחה לקבלת טיפול וייעוץ במרכז לטיפול באלימות במשפחה.

במכתב זה נסקרו כל מקרי האלימות שתיארה התובעת לעובדות הסוציאליות שטיפלו בה ושייעצו לה. נסקרו גם אירועים מתאריכים מוקדמים של הנישואין – משנת 2009 ומשנת 2010 – אך התובעת בחרה להתמקד בדיוני בית הדין אך ורק באירועי האלימות משנת 2015, ולא באלה שקדמו להם. מקריאת דוח זה אפשר להתרשם כי שנת 2015 הייתה השנה הקשה יותר מבחינת רצף האירועים הקשים, מבחינתה, ולכן היא גם החלה אז את הטיפול שלה במרכז לאלימות.

למרות זאת, את תביעת הגירושין שלה הגישה התובעת בבית הדין רק כשנה וחצי לאחר מכן – ביום ט"ו באייר תשע"ז (11.5.17)!

במסגרת תביעת הגירושין הומצא מכתבה של גב' דינה מאור שבו, בעמוד 2, תחת הכותרת "כרונולוגיה של אלימות" מגוללת גב' מאור מפיה של התובעת את כל אירועי האלימות שנטענו כלפי הנתבע מראשית הנישואין – החל באירוע הראשון שהיה באוקטובר 2009 (לדברי התובעת הנתבע "דחף אותה לכיוון דלת ההזזה והיא ברחה החוצה מבוהלת") וכלה באירוע האחרון (עד אז) שקרה ביום ב' באב תשע"ה (18.7.15). תאריך המכתב הוא ה' בתשרי תשע"ו (18.9.15), וכפי הנראה זהו המועד שבו מיצתה המטפלת, גב' מאור, את הטיפול ואת מתן ההדרכה לתובעת. בסופה של ההדרכה המליצה לתובעת להיפרד מהנתבע ולקיים את המפגשים בין הנתבע לילדים במרכז קשר.

נדגיש שוב: לא מדובר כאן בתסקיר של פקידת סעד לסדרי דין ששמעה את שני הצדדים, אלא בטיפול חרדצדי שאותו קיבלה התובעת בתחנה לאלימות במשפחה, כשהנתבע לא השמיע את גרסתו.

נסקור שוב בקצרה את האירועים החשובים בתיק: יחסי האישות הופסקו מצידה של התובעת במרץ 2015; המלצת המטפלת לפירוד הייתה בחודש ספטמבר 2015; ועזיבת הנתבע את חדר השינה היה באוקטובר 2015. מאז חיו הצדדים באותה דירה בפירוד, ושנה וחצי לאחר מכן במאי 2017 הגישה התובעת תביעת גירושין; חודשיים לאחר מכן – ביולי 2017 עזבה התובעת את הדירה ושלושה חודשים לאחר מכן (אוקטובר 2017) אושר הסכם פירוק השיתוף של הצדדים בבית המשפט.

הרושם שעולה כאן הוא שהיה בין הצדדים סכסוך קשה שהביא להפסקת חיי האישות ביניהם כשלתובעת יש טענות קשות על הנתבע על יחס עויין ואלים כלפיה; ולנתבע מצידו יש טענות קשות על היעדר שיתוף פעולה ועל הרחקתו ממנה. יש לציין כי כמה שנים (סביב שנת 2015) היה הנתבע מובטל ולא עבד – עובדה שלדבריו גרמה לו גם לתסכול תוך שהתובעת מרחיקה אותו ומקניטה אותו, לדבריו.

מלבד סכסוך קשה: לא הוכח כי התובעת חיה בצל פחד ואלימות, לא הוכח כי היא חיה עם בעל אלים ומכה. מדובר בטענות ובהאשמות על אווירה קשה בבית, על דבר מציאות של חיים קשים – קושי להיות במחיצתו של הנתבע, ולא מעבר לכך. הראיה: הנתבעת המשיכה לגור עימו תחת אותה קורת גג שנה וחצי לאחר סיום הטיפול בתחנה לאלימות במשפחה, עד הגשת תביעת הגירושין שלה, ואפילו עזיבת הדירה שלה הייתה במסגרת הליך הגירושין מתוך רצון למכור את הדירה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תוך כדי עריכת פסק דין זה, לאחר שכבר הומצאו סיכומיהם הסופיים של הצדדים, הומצא לנו גזר הדין שניתן בתיק הפלילי על שני מקרי האלימות שבהם הואשם הנתבע כלפי הנתבעת.

ביום ז' בשבט תשע"ט (13.1.2019) ניתן גזר הדין של בית משפט השלום בפתח תקווה שבו הורשע הנתבע בשני מעשי האלימות שאירעו בשנת 2015 ושצוינו לעיל: האחד אירע בערב יום כיפור תשע"ו (22.9.15) שבו נעץ הנתבע את מרפקיו בתובעת ודחף אותה; והאחר, קודמו, בחודש מאי 2015 כשהנתבע ניסה להוציא בכוח את מפתחות הרכב מידי הנתבעת.

על הנתבע נגזרו חמישה חודשי מאסר על תנאי ופיצוי בסך 2000 ש"ח לנתבעת. בנימוקי גזר הדין נכתבו הדברים הבאים:

עסקינן בעבירות אלימות ברף נמוך, אך לא ניתן להקל ראש בכל שהמעשים בוצעו פעמיים בהפרש של מספר חודשים, לנגד עיניהם של הילדים [...]. המתלוננת מסרה לשירות המבחן כי היא איננה חוששת כיום מפני הנאשם [...]. אך נוכח ההתקדמות האיטית של הנאשם בטיפול והקושי שהוא מבין את חומרת מעשיו [...] יש הערכה כי הסיכון להישנות העבירה לא פחת.

כלומר: בסיכומם של דברים מדובר כאן בשני אירועי אלימות 'ברף נמוך' (דחיפה ושימוש בכוח) ולכן גזר הדין שניתן הוא בעיקר הרתעת, כשבין השיקולים לכך ניתן משקל גם להתקדמות האיטית בטיפול שמקבל הנתבע בשירות המבחן.

העדויות שנשמעו בדיוני בית הדין

בדיון שנערך ביום כ"ט במרחשוון תשע"ט (7.11.18) העידה אחותה של התובעת וסיפרה שבאחד מביקוריה בבית הצדדים הגיע הנתבע הביתה, ולדבריה (כמתואר בפרוטוקול):

הוא הסתובב בצורה מאוד מזלזלת בבית [...] בא ונעמד מעל אחותי [=התובעת] הסתכל עליה בעיניים, העיניים שלה הפכו להיות שחורות כמו שתי תהומות של שחור: "מי את בכלל? מי את חושבת שאת? עכשיו את מפחדת ממני!" (בוכה) נורא קשה לראות את זה, אני מצטערת, הרגשתי באותו רגע מאוד מאוימת.

הרושם שעולה כאן הוא שמדובר במריבות קולניות וכעסניות שפעמים התפתחו לכדי דחיפות ותגרות ידיים. כפי שציינה גם הגב' מאור בחוות דעתה, הנתבע היה אז מחוסר עבודה זה שלוש שנים לאחר שפוטר מחברת ההייטק שבה עבד – עובדה שבאופן טבעי עלולה להגביר תסכול ומריבות משפחתיות. בעקבות כמה מריבות יזמה התובעת את הפסקת יחסי האישות. לאחר כמה חודשים (באוקטובר 2015) הצטרף גם הנתבע להחלטה זו ועזב את חדר השינה. הנתבע לא הגיש אז תביעה לשלום בית או לחילופין להכרזת האישה 'מורדת', והדבר מחזק את הרושם כי המריבות הקשות ביניהם הביאו את הצדדים להבנה כי יש ביניהם קרע בלתי-ניתן לאיחוי. פירוד קשה זה המשיך עוד שנתיים עד שהתובעת עזבה את הבית (ביולי 2017) וכמה חודשים לאחר מכן (באוקטובר 2017) הוסכם על פירוק שיתוף, קרי: רצון הדדי להתגרש.

בדיון שנערך ביום כ"ה בתשרי תשע"ח (15.10.17) העידו שתי עובדות רווחה מהמרכז לטיפול לאלימות במשפחה – הגב' קראוז והגב' מאור. שתיהן הצהירו בדיון כי לא שמעו את הנתבע, הואיל והתובעת היא שפנתה אליהן לעזרה ולייעוץ.

גב' קראוז העידה:

מתוך התיאורים שלה הבנתי שיש מסוכנות ואובדן שליטה [...] האירועים קרו בחגים ושבתות כאשר הלחץ יותר גדול. היא לא רצתה לצאת למקלט

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

[לנשים מוכות] כדי לא לשבש את החיים של הילדים ושל העבודה שלה, לכן המלצתי לה לצאת מהבית כבר בתחילת הטיפול.

(שורה 113 לפרוטוקול דיון זה ואילך)

הדברים חזרו על עצמם גם בדבריה של הגב' מאור שטיפלה בתובעת כמה חודשים – מחודש מרץ 2015. היא הצהירה:

[...] מתוך ניסיון ואבחונים מקצועיים כצוות – זה נותן לנו את האפשרות לבדוק אם האדם סובל מאלימות. כאן הרגשנו שהדברים כנים, ולכן המלצתי לה על פירוד.

(שם שורה 155 ואילך)

אולם לאור הדברים והמלצות המטפלות, מתבקשת השאלה הנוקבת הבאה, שאותה שאל אותן והקשה עליהן בא כוחו של הנתבע: אם קיימת מסוכנות, מדוע המשיכה התובעת לגור עם הנתבע תחת קורת גג אחת עוד שנתיים ימים?

ונצטט מהפרוטוקול:

ב"כ הבעל: הגשת כאן חוות דעת החלטית בלי לשמוע את הבעל. את אומרת שיש מסוכנות לילדים. למעשה במשך שנתיים המשיכו לחיות יחד ואין כל אירוע של אלימות.

העדה: גבול ברור עזר ל[פלוגין] ועוזר לאנשים בהתמודדות עם חוסר אונים ועם רגשות כאלו או אחרים, גבול ברור עוזר לאנשים לרסן את עצמם במידה מסוימת.

כלומר: לדברי המטפלת הצבת גבולות לנתבע הועילה לו לריסונו העצמי. סתמה המטפלת את הדברים ולא פירשה: אלו גבולות הועילו לריסונו של הנתבע ובגללם יכולה הייתה התובעת להמשיך ולחיות עם הנתבע במשך שנתיים ימים?

התשובה לשאלה זו איננה ברורה וחדרמשמעית. שני צדדים למטבע, ועמדות הצדדים כאן חלוקות:

אולי התשובה נמצאת במסגרת ההליך הפלילי שפתחה התובעת כנגד הנתבע, והחשש הכבד שלו כי הדבר עלול לפגוע בו להבא, כמו בקריירה המקצועית שלו כמורה במשרד החינוך, בשל גזר דין פלילי שיושת עליו – שיקול שגרם לו להרגעת הרוחות ולהתנהלות מרוסנת יותר. זו השקפת התובעת.

ואולי תגובתה הקשה של התובעת כשהיא מתרחקת ממנו וממשיכה למנוע ממנו יחסי אישות ומבהירה לו את רצונה העז להתגרש ממנו – היא שגרמה לו להתמתן, להתנהג יותר בריסון עצמי כלפיה ולנסות להחזיר את שלום הבית לכנו. זו השקפת הנתבע. כל צד ופרשנותו.

דיון הלכתי

בעל אלים ומכה – כפייה או חיוב

פסק הרמ"א (אבן העזר סימן קנד סעיף ג) שבעל הרגיל להכות את אשתו – לאחר שמתרים בו פעם ופעמיים – אפשר לכפות אותו לגרש את אשתו. וזו לשונו:

איש המכה אשתו – עבירה היא בידו כמכה חבירו. ואם רגיל הוא בכך, יש ביד בית דין לייסרו ולהחרימו ולהלקותו בכל מיני רידוי וכפייה, ולהשביעו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

שלא יעשה עוד. ואם אינו ציית לדברי הבית דין: יש אומרים שכופין אותו להוציא, ובלבד שמתרין בו תחלה פעם אחת או שתיים כי אינו מדרך בני ישראל להכות נשותיהם ומעשה גוים הוא [...]

מקור הדברים הוא בתשובת רבנו שמחה שהובאה בבית יוסף (סוף סימן קנד) ושכן כתוב בהגהות אשרי בפרק המניח (סימן י) ובאור זרוע (חלק ג פסקי בבא קמא סימן קסא) בשם רבנו שמחה. ועוד ציין שם הבית יוסף (שם) לתשובת הרשב"א (בתשובות המיוחסות לרמב"ן סימן קב) שכתב:

בעל המכה אשתו בכל יום ומצטער עד שהיא צריכה לצאת מביתו והלכה לבית אביה והוא טוען שהיא מקללתו בפניו והיא מכחישתו [...]

תשובה: אין לבעל להכות ולענות אשתו דלחיים ניתנה ולא לצער ואדרבה צריך לכבדה יותר מגופו. ואם טוען שהיא מקללתו – בית דין חוקרים ושואלים לשכנים מי הגורם [...] שאין אדם דר עם נחש בכפיפה, זכר לדבר הגר (בראשית טז, ו) [...] ומכל מקום אם הדבר מסופק לבית דין או אפילו הגיעו לידי בירור שהבעל מכה שלא כדין, אינו רואה שיכולים בית דין להשביעו שלא לעשות כן, אלא גוערין בו ומייסרין ומודיעין שאם יכה שלא כדין – שיהא חייב להוציא וליתן כתובה, שאפילו על שאר דברים שאין לה כל כך צער כגון שמדירה שלא תלך לבית אביה או לבית האבל או לבית המשתה, או אפילו שלא תשאל נפה וכברה מחברותיה או שלא תשאל להם – הוא מוצא ונותן כתובה, כל שכן במכה ופוצע ומצערה בגופה. וקרוב בעיני הדבר שאם ידוע שהוא מכה אותה שלא כדרך בנות ישראל ההגונות, רצה לומר שמתמיד להכותה, שאין נאמן לטעון שהיא גורמת שהיא מקללתו בפניו [...]

הבית יוסף, לאחר שהביא את דעת רבנו שמחה, כתב שנראה לו שאין לסמוך על הדברים כדי לכפות בגט הואיל והדברים "לא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים". אך הרמ"א בדרכי משה (שם ס"ק כא [במהדורת 'שירת דבורה' ובמהדורות ישנות – ס"ק יז]) חלק על הבית יוסף וכתב כי כדאיים הם רבנו שמחה והגאונים שהביאוהו – ובפרט לאור דברי הרמב"ן [היינו הרשב"א, בתשובות המיוחסות לרמב"ן] – לסמוך עליהם, ולכן הביא את דעתו בהגהת השולחן ערוך הנ"ל.

כאן יש להעיר הערה חשובה: מתשובת רבנו שמחה עולה כי לדעתו יש דין כפייה בבעל המכה את אשתו, ויסוד דבריו הוא מהגמרא בפרק המדיר (כתובות עז, א) – במחלוקת רב ושמואל במי שאינו זן את אשתו אם כופין אותו לזון או שכופין אותו לגרש. וכתב רבנו שמחה שאפילו שמואל, הסובר שכופין לזון ולא לגרש, יודה שיש לכפות גט בבעל מכה משום שכפיית המזונות מסורה ביד בית דין מה שאין כן עניין המכות ה'מסור בידו' של הבעל, ואין בידינו לעשות לה תקנה.

לעומת זאת הרשב"א (בתשובות המיוחסות שם) כתב ביסוד הדין מקור אחר לגמרי – קל וחומר: ומה בעל המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה או שלא תשאל כלים לשכנותיה וגורם לה בכך צער רב – הדין הוא שיוציא וייתן כתובה, קל וחומר בעל המצער אותה ומפליא בה את מכותיו.

ונפקא מינה גדולה ישנה בין הטעמים: בדין המדיר את אשתו שיוציא וייתן כתובה נחלקו הראשונים (רבנו חננאל ור"י, הובאו בתוספות ריש פרק המדיר – כתובות ע, א ד"ה יוציא וביבמות סד, א ד"ה יוציא [הראשון] וברא"ש ביבמות שם – פרק ו סימן יא) אם יש דין כפייה או רק חיוב להוציא (ושתי הדעות הובאו בשולחן ערוך סימן קנד סעיף כא). להלכה נפסק שאין לכפות אלא מחייבים את הבעל

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בגט ועושים לו 'הרחקות דרבנו תם' כמבואר שם ברמ"א. לעומת זאת לפי הטעם שכתב רבנו שמחה, המדמה את דין בעל המכה את אשתו לדין בעל המונע ממנה ענייני אישות כמו מזונות, הרי שיש בבעל זה דין כפייה ולא רק חיוב.

יש לציין כאן לדברי ערוך השולחן (סימן קנד סעיף טו) שכתב:

וקל וחומר הוא, דאם על צער הגוף כמו ריח הפה כופין כל שכן בחיי נפש כשמאכילה דבר איסור, וכן כשמקניטה ומכה אותה – גרע יותר מריח הפה, שהצער אין לשער.

כלומר יסוד הדין לדעתו הוא מדין המשנה של כפיית גט שהוזכרה בעניין בעל ריח הפה ובעל פוליפוס. אם כן מדובר בכפייה ולא כדין 'המדיר את אשתו' ש'יוציא וייתן כתובה' שלדעת הרבה מהראשונים אין בו דין כפייה אלא חיוב.

אם כן, מבואר שישנה כאן מחלוקת עקרונית בפוסקים אם יש דין כפייה בבעל הרגיל להכות את אשתו או שישנו רק חיוב לגרש ולא כפייה:

לדעת רבנו שמחה וכן דעת הרמ"א אפשר לכפות גט על בעל הרגיל להכות את אשתו, וזאת אחר שהתרו בו פעם או פעמיים. ולדעת הרשב"א אין דין כפייה רק חיוב, וזו כנראה גם דעת הבית יוסף והבנתו ברשב"א.

ומצאתי כי הדברים מפורשים בדברי רבותינו גדולי הפוסקים:

המהרש"ך (חלק ב תשובה קל) נשאל על בעל שכפו אותו על ידי כל מיני איומים וכפיות עד שגירש את אשתו בגט פיטורין, וכלשון המהרש"ך מדובר היה בבעל שהיה –

מזלזל בכבוד אשתו, רחל, ומכה אותה תמיד על לא חמס בכפה, וגזרו עליו בגזרת נח"ש [=נידוי, חרם, שמתא] שלא ירים עוד ידו על רחל אשתו, ותהיה נאמנת לומר אם היכה אותה ועובר על החרם [כלומר המשיך להכותה].

והשיב המהרש"ך שאף על פי שלפי דברי רבנו שמחה שהובאו בהגהות מימוני (הלכות אישות פרק כה, ד) הדין שכופין אותו להוציא, מכל מקום "אין לסמוך על ההגהה זאת לכוף להוציא" אלא ש"מכל מקום לפחות יספיק שראוי לחייב לפחות לאיש העושה זאת להוציא". כלומר: יש להורות על חיוב ולא על כפייה בבעל אלים.

וכן כתב בשו"ת לחם רב (לבעל 'לחם משנה', תשובה לא, ומדובר בתשובה על אותה שאלה שנשלחה למהרש"ך בתשובתו הנ"ל בעניין הגט שניתן אז בכפייה) והסיק שאין לכפות אלא לחייב בלבד ואם ניתן הגט בכפייה הרי זה גט מעושה, אך בגלל מחלוקת הפוסקים הנ"ל (שלדעת רבנו שמחה יש לכפות) אין להתיר את האישה להינשא אך מכל מקום הרי זה גט לפוסלה לכהן, ויש לעשות לבעל 'הרחקות דרבנו תם'.

כלומר: הלחם רב סובר שיש כאן ספקא דדינא לחומרא בשל מחלוקת רבנו שמחה והרשב"א: האישה לא תינשא (מחשש שהגט בטל כדעת רשב"א) ומאידך גיסא היא גם אסורה לכהן (מחשש שהגט שניתן בכפייה כשר כדעת רבנו שמחה).

וכן כתב גם בשו"ת הרדב"ז (חלק ד תשובה קנז) שאין לסמוך על רבנו שמחה כדי לכפות גט אלא עונשין את הבעל או קונסין אותו אך לא כופין אותו לתת גט.

אומנם יש להעיר כי הרדב"ז כתב בטעם הדבר שאין לסמוך על רבנו שמחה כדי לכפות גט בשל דברי הרשב"א בתשובה אחרת שבה כתב שאין כפייה אלא לאותם שמנו חכמים, וכן דעת הרא"ש. אולם לאור הדברים הנ"ל, הדברים מבוארים יותר: יסוד דברי של הרשב"א בתשובתו

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בדין בעל מכה (במיוחד קב) נובע מדין המדיר את אשתו שיוציא משום שמצער אותה, וקל וחומר במי שמכה את אשתו. אם כן מוכח מתשובת הרשב"א עצמה שיסוד הדין הוא דין של חיוב, ולא דין של כפייה.

ויעוין גם בכנסת הגדולה (סימן קנד הגהות בית יוסף אות מט) שהביא את דעת הרדב"ז הנ"ל, והוסיף הכנסת הגדולה שכן דעת בנימין זאב (סימן פח) שאין לכפות אלא לחייב. גם בשו"ת פרח מטה אהרון (חלק א סימן ס) האריך והסיק שאין לכפות אלא לחייב – תשובה זו גם צוינה בהגהת רבי עקיבא איגר (בסימן קנד).

ובמאמר במוסגר נזכיר כי ידועה שיטת הש"ך בספרו גבורות אנשים (סימן מט) שאין לכפות בשוטים אלא במונע מאשתו את כל ענייני האישות – עונה ומזונות.

ביאור חדש בדברי הבית יוסף

בהתאם לדברים אלה נראה כי זה גם ביאור עומק דבריו של הבית יוסף (בסימן קנד הנזכר) שלאחר שהעתיק את לשון תשובתו של רבנו שמחה, המשיך וכתב:

ועיין בתשובה [המיוחדת] להרמב"ן סימן ק"ב, וכתבתי [אותה] בסוף סימן ע"ד. ומכל מקום נראה לי דאין לסמוך על ספר אגודה ורבנו שמחה ואין לכפות ולהוציא על דברים כיוון שלא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים, ועיין בתולדות אדם וחווה (רבנו ירוחם) נתיב כג חלק ה).

ויש לדקדק בדברי הבית יוסף שרק ציין כמראה מקום לתשובת הרמב"ן (תשובת הרשב"א בתשובות המיוחדות לרמב"ן), אך לא כתב "כן כתב הרמב"ן בתשובות המיוחדות". עוד יש להעיר שלא מסתבר שאם דברי הרשב"א במיוחדות היו כדברי רבנו שמחה, היה הבית יוסף דוחה את דברי רבנו שמחה וכותב ש"דבריו לא נזכרו בדברי שום אחד מהפוסקים המפורסמים" – שהרי מממיו של הרשב"א אנו שותים.

לאור האמור דברי הבית יוסף הם בדקדוק רב. כפי המבואר, מדברי הרשב"א במיוחדות מוכח שאין דין כפייה אלא רק דין של חיוב, שהרי כמקור לדין זה הביא הרשב"א את דין המדיר את אשתו, וזה בשונה מדעת רבנו שמחה שכתב את מקור הדין מדין הכפייה בבעל שאינו זן, ולכן לדעתו יש גם דין כפייה בבעל מכה.

אשר על כן המשיך הבית יוסף וכתב שאין לסמוך על תשובת רבנו שמחה להלכה כדי לכפות גט מאחר שלא נזכר הדבר מפורש בפוסקים המפורסמים – וכפי הנראה כתב זאת לאחר רמיתו לדברי הרשב"א במיוחדות שמדבריו עולה שיש רק חיוב ולא כפייה, ודוק.

לאור דברים אלה, יש להעיר על דברי הרמ"א בדרכי משה (סימן קנד ס"ק כא הנ"ל) שהשיג על הבית יוסף וכתב:

ואיני רואה בזה דבריו כלל, דכדאי הם הגאונים [שהביאו את דברי רבנו שמחה] לסמוך עליהם, כל שכן שהרמב"ן [היינו הרשב"א בתשובות המיוחדות לרמב"ן] ומהר"ם הסכימו בתשובותיהם בענין הכאת אשתו והביאו ראיות ברורות לדבריהם, גם הסברא מסכמת עמהם. ומה שלא הוזכרו בדברי הפוסקים – אפשר לומר שהיה פשוט בעיניהם, וקל וחומר הוא מהאומר "איני זן" וכו' וכמו שהורה בתשובה הנ"ל, ואף שלא היו בנמצא בימי הפוסקים הראשונים ולכן לא הוזכרו. ולכן אין לדחות דברים ברורים בקש. ומכל מקום נראה דטוב שלא לכופו ליתן גט אלא בדרך זה: להחרימו או לתופסו בידי גוים או

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

בשוטים שלא להכותה או שיוציא ויתן גט. ובדרך זה לא מיקרי כפייה על הגט רק לקיים מה שמחוייב לעשות [=כלומר כפייה בדרך ברירה].

נראה בעליל מדברי הרמ"א שהוא הבין כי הרשב"א (במיוחסות) סובר כסברת רבנו שמחה גם בדין הכפייה, ושיסוד הדברים הוא בקל וחומר מדין האומר "איני זן", ולכן יצא הרמ"א לחלוק על הבית יוסף שדחה את דעת רבנו שמחה מההלכה.

אולם לפי המבואר לפנינו נראה כי הבית יוסף סובר שדברי הרשב"א חלוקים על דברי רבנו שמחה. כל כוונת הבית יוסף הייתה לדחות את דברי רבנו שמחה מההלכה בדין הכפייה, אך לא בדין החיוב, שבו הוא סובר כדעת הרשב"א. **ודברי הבית יוסף נהירים ומאירים!**

ביאור תשובות הרשב"א ושר"ת הגאונים 'שערי צדק'

יש עוד להעיר כי דברי הרשב"א שבתשובות המיוחסות (סימן קב) נכפלו גם בשו"ת הרשב"א חלק ז (תשובה תעז), אך ישנה שם תוספת דברים חשובה.

בתשובה שם (בחלק ז) – בחלקה הראשון כתב הרשב"א את אותם הדברים שנכתבו בתשובות המיוחסות (סימן קב) אך בחלקה השני של התשובה כתב הרשב"א את הדברים הבאים:

ורבי יוסף אביתורי השיב על זה ובאר עוד שמשרין אותה עמו על ידי נאמן, ואם שנה באולתו – תצא בכתובה. ואם אמרה היא "איני רוצה לשהות עמו על ידי נאמן" – משפטה כדין מורדת ונוטלת נדוניתה והולכת. ואף על פי שנמצא דבר אמת שהיכה אותה פעם אחר פעם – אין כופין הבעל ליתן גט ולגבותה כתובה, עד שיתרו אותו בית דין וזקני הקהל ויאמרו לו "הוי יודע שמקוים עליך [=שהתחייבת] בשטר כתובה שתכבדה ותזוננה [...]". וכשמקבל עליו התראה ומשרין אותה על ידי נאמן – אם יעיד אותו נאמן ששנה באולתו, מגבין לה כתובה.

יש לציין כי דברי רבי יוסף אביתורי שהובאו ברשב"א, נדפסו גם בתשובות הגאונים (שערי צדק חלק ד סימן מב) בלשון זו ממש. וכפי הנראה את תשובת הגאונים הזו העתיק הרשב"א בתשובתו שבחלק ז הנ"ל.

בספרו של הגאון רבי יוסף גולדברג שליט"א (בעבר אב"ד בבית הדין בירושלים) – אלו שכופין להוציא (פרק ט סעיף א הערה 2) כתב המחבר להעיר כי נראה שתשובת הרשב"א הזו שבחלק ז' עומדת בסתירה להבנת הרמ"א בדברי הרשב"א שבמיוחסות (סימן קב, הנ"ל) היות שלדעת רבי יוסף אביתורי אין לכפות מאחר שכתב "אף על פי שנמצא דבר אמת שהכה אותה פעם אחר פעם אין כופין ליתן גט" – וזה שלא כהבנת הרמ"א בדברי הרשב"א במיוחסות כי יש דין כפייה.

מכוחה של הערה זו הסיק מסקנה מרחיקת לכת – בנוסף למה שכתב (שם ובהערה 1 שם) עוד (כעין דברינו דלעיל) להעיר על הכרעת הרמ"א – לדעתו תשובה זו של הרשב"א לא הייתה לנגד עיניו של הרמ"א מאחר שחלק ז' בתשובות הרשב"א נדפס לראשונה בשנת תרנ"ח (על ידי רבי דוד פיפאנו, כמו שכתב בספרו אבני האפד [חלק א, מילואים] סימן קנד [אות ב]) [יוער כי למעשה נדפסו תשובות אלה כבר בקושטא בשנת רע"ו וכך מבואר בשער מהדורת תרנ"ח ובהקדמת ר"ד פיפאנו לה – ורק התשובות שבחלק ו הביא הוא לדפוס מכתב יד. אכן למרות זאת הדעת נותנת שהרמ"א לא ראה תשובה זו – שאילו ראה לא היה מפרש בתשובה שבמיוחסות בניגוד למפורש בתשובה זו]. וגם מטעם זה קשה להסתמך על הכרעת הרמ"א לכפות בגט על סמך הבנתו בתשובת הרשב"א שבמיוחסות.

ואכן, ואף לאור האמור לעיל, הדברים שבשתי התשובות משלימים אלו את אלו, ודברי רבי יוסף אביתורי מחזקים את הדברים שכתבנו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דעת הרשב"א היא שאין דין כפייה אלא דין חיוב כדין 'המדיר את אשתו שלא תלך לבית אביה' ומצערה בכך. וכהמשך לדברים אלה הביא הרשב"א את תשובת רבי יוסף אביתורי שהוסיף וכתב "שמשרין אותה עמו על ידי נאמן". (במאמר המוסגר: לכאורה אם נרצה להמחיש וליישם זאת בתנאי החיים בזמננו ייתכן שמדובר במעקב של קצין מבחן בגין אלימות במשפחה, או למצער מעקב ובחינת פקידי סעד שילוו את המשפחה ויבחנו אם הבעל זנח את דרכו האלימה.)

המשיך רבנו יוסף אביתורי וכתב "ואם אמרה איני רוצה לשהות עמו על ידי נאמן, משפטה כדין מורדת ונוטלת נדונייתה והולכת לה" – כלומר: אם האישה אינה מסכימה לתת לבעלה האלים סיכוי ואפשרות לתקן את דרכיו ("לשהות עמו על ידי נאמן" כלשון התשובה) אזי דינה כדין מורדת שתצא ללא כתובה ותיטול רק את נדונייתה שהכניסה לבעלה.

אלא שמאידך גיסא לכאורה יש להקשות ולדקדק מלשון התשובה:

ואף על פי שנמצא דבר אמת שהיכה אותה פעם אחר פעם – אין כופין הבעל ליתן גט ולגבותה כתובתה, עד שיתרו אותו בית דין וזקני הקהל ויאמרו לו [...]

משמע לכאורה שאם לאחר שהתרו בו המשיך הבעל להכות את אשתו אפשר לכפות אותו, וזה שלא כדברי הרשב"א בחלק הראשון של התשובה.

אך התשובה לכך היא כי בהמשך התשובה כתב רבי יוסף אביתורי את הדברים המפורשים הבאים: "וכשמקבל עליו התראה ומשרין אותה על ידי נאמן, אם יעיד אותו נאמן ששנה באולתו מגבין לה כתובתה". הרי מפורש שאם הבעל המשיך ושנה באיוולתו להכות את אשתו – הדין הוא שמגבין לה כתובתה. ודוק: לא נכתב כאן אלא שמגבין לה כתובתה, אבל עניין הכפייה הושמט, ובדווקא! וזאת משום שאין דין כפייה בבעל מכה אלא רק חיוב, כפי שכתב הרשב"א בחלקה הראשון של התשובה – וזה כדבריו בתשובות המיוחסות (סימן קב).

טענת 'בעל מכה' כעילת מאיסות מבוררת ולא כעילת גירושין

כעת יש לתת את הדעת לתשובת מהר"ם מרוטנבורג (דפוס פראג סימן תקמו) שלכאורה עולה מדבריו שאפילו חיוב גט – אין. מהר"ם נשאל בעניין אישה שברחה מבעלה, לדבריה – משום שבעלה מכה אותה, ובעלה מכחיש את האלימות והוא מעוניין שהיא תחזור אליו הביתה. מהר"ם פסק את דינם ש"יתעגנו שניהם עד שיאותו [=יתרצו] לרחק או לקרב" – כלומר מניחים אותם כמו שהם עד שיתפייסו או יתגרשו מרצון, ואין לחייב את הבעל במתן גט.

זה נוסח השאלה:

גם תודיעני דין זה על ראובן שטען על אשתו:

יצאה מביתי בשלום לבית אמה בלא קטטה ובלא שום מחלוקת, ולא ידעתי מי יעץ לה או מה היה לה שאינה רוצה לשוב אלי עור. ועכשיו אני תובע שתחזור לביתי כדין אישה לבעלה בין ממלאכה בין משאר דברים, וגם אני מזומן לשאר כסות ועונה.

ואפוטרופוס שלה השיב: "הכה אותה כמה פעמים ואפילו בימי נדותה, ומצער לה בצער ובזיון עד שאומרת 'מאיסא לה'. והבעל משיב: "חלילה לא נגעתי בימי נדותה אפילו באצבע קטנה רק מעצמה הלכה לבית אמה וילדה שם."

והשיב מהר"ם:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

תשובה: כי הוינא בדינא דמורדת לא מפקי אלא כדמסיק תעלא מבי כרבא כי רבו בה דינין דמתניתין ודגמרא ודמתיבתא, ברם הכי דיינינן אנן:

אין אנו חוסמין אותה בפניו לדור עם הנחש בכפיפה, גם אין אנו כופין אותו להוציא כדברי הגאונים ורש"י, אחרי שרכנו תם אוסר ופירש השמועה דפרק אף על פי (כתובות סג, ב) בענין אחר (ספר הישר חידושים סימן ד). אך יתעגנו שניהם עד שיאותו לקרב או לרחק.

ומה שהכניסה היא – מחזירין לה בתוך כך, אם ישנו בעין. ואף על גב שיש להם בנים, מצי אמרה "עד עכשיו הייתי סבורה לקבל אבל עכשיו לא מצינו לקבולי".

כלומר מהר"ם דן אותם רק כדין 'מורדת' ד'מאיס עלי' ב'אמתלא מבוררת' בהתאם למחלוקת הידועה אם יש בה דין כפייה כדעת הגאונים ורש"י או שאין כפייה ב'מאיס עלי' כדעת כדעת רבנו תם. ולכן פסק שאין לחייב בגט, ועל הצדדים להסתדר ביניהם – לקרב או לרחק.

וצריך ביאור: מדוע לא דן כאן מהר"ם כדין בעל המכה שלכל הפחות יש לחייבו בגט כפי שכתב הרשב"א בתשובותיו? גם אם לא קיבל מהר"ם את דין הכפייה של רבנו שמחה, מדוע אין לפחות חיוב כפי שכתב הרשב"א – והרי בתשובות אחרות כתב מהר"ם עצמו על בעל מכה "יוציא ויתן כתובה" (דפוס קרימונה סימן רצא, הובא בשלטי גיבורים שעל המרדכי (כתובות סימן קסד אות א) ובדרכי משה סימן קנד ס"ק כ [במהדורת 'שירת דבורה' ובמהדורות ישנות – ס"ק טז] בשמו [ושם ציינו בטעות – במהדורת 'שירת דבורה' – לתשובת מהר"ם סימן רמא], דפוס פראג סימן פא) וכדברי הרשב"א?

ובהכרח יש לבאר את הדברים בדרך הבאה: במקרה שבו עסק מהר"ם בתשובה שהבאנו הכאות הבעל לא הוכחו בעדים, וכפי שעולה מנוסח השאלה שהאפוטרופוס של האישה הוא שטען כנגד הבעל שהיכה את האישה כמה פעמים וגם בימי נידותה. לפי הדין אפוטרופוס כשר להעיד (חושן משפט סימן לז סעיף ח), ונראה אפוא שמהר"ם סבר שיש לראות את עדות האפוטרופוס כעד אחד המעיד על הכאות הבעל ולכן יש לראות את טענת המאיסות של האישה כטענה 'באמתלא מבוררת'. כלומר עדות האפוטרופוס היא 'רגליים לדבר' ו'אמתלא מבוררת' לטענת המאיסות של האישה, וכמבואר בטור (אבן העזר סימן עז) בשם מהר"ם עצמו (והובא ברמ"א שם סעיף ג) שבנותנת 'אמתלא' לדבריה כגון שאומרת "שאינו הולך בדרך ישרה ומכלה ממנו" דנין אותה כדינא דמתיבתא וכו' עיין שם.

אשר על כן יש לערוך הבחנה ברורה בין המקרה שבתשובות הרשב"א ובתשובותיו האחרות של מהר"ם לבין המקרה שבתשובת המהר"ם. מהר"ם פסק בשאלה שלפניו דין 'מורדת' ב'מאיס עלי באמתלא מבוררת' – שאין לרחק ואין לקרב, ואין זה כמקרה שבו תשובותיו האחרות ותשובת הרשב"א שבהן חויב בעל מכה במתן גט, זאת משום שהן עסקו בבעל הידוע כבעל מכה – על פי הודאתו או על פי עדים, וכפי שמורים גם דברי הרמ"א (בסימן קנד) "איש המכה את אשתו [...] ואם רגיל הוא בכך [...] היינו שמדובר בבעל הידוע כמי שמכה את אשתו, כעובדה, ולא רק כטענה מבוררת בלבד כמקרה שבתשובת מהר"ם הנ"ל".

חובת התראה בבעל מכה

הרמ"א, בדבריו האמורים, כתב כי גם בעל מכה שכופין אותו להוציא – "מתריין בו תחילה פעם אחת או שתיים".

השאלה המתבקשת היא: היכן מצינו שתידרשנה שתי התראות ולא אחת כפי שמצינו בכל התורה כולה, כגון בהתראת חייבי מלקות?

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

יפים בעניין זה דברים שנכתבו בפד"ר (חלק ה עמוד 310–311, פסק הדין נכתב על יד הגר"ח צימבליסט שליט"א, אב"ד תל אביב לשעבר) שבו נתבאר עניינה של התראה זו, שהיא נדרשת –

כדי שנדע בוודאות שאין עוד תקוה שהחיים ביניהם יהיו תקינים – כי כל עוד יש תקוה כזאת אין מחייבים לגרש אלא מנסים להשלים ביניהם. ולכן מתרים בו תחילה ומנסים לראות שמא התראת בית דין תרתיע אותו ולא ישוב לכסלה עוד. ואם אחרי ההתראה הוא שב על אולתו – רק אז נדע שאין תקוה ומחייבים או כופים לגרש.

והכל תלוי בראות עיני הדיינים. ולפעמים גם אם עבר על ההתראה. עדיין אין מחליטים שאין תקוה ומנסים שוב ומתריין בו פעם שנייה, ורק אחרי הפעם השנייה הוא שנוכל לקבוע בבטחה שאין תקוה וזהו ענין שתי ההתראות שכתב הרמ"א.

כלומר: אין עניין ההתראה כדין התראה רגילה בחייבי מלקות שהיא מהטעם ש'אין עונשין אלא אם כן מזהירין' – כדי שנדע שהדבר נעשה בזדון ולא בשגגה – אלא כדי שנדע שאין תקנה.

יש בדברים אלה מן החידוש. מפשטות דברי הפוסקים ביסוד החיוב לגרש בבעל מכה מבואר שהחיוב הוא בגלל שהבעל מצער את אשתו כמו בדין המונע ומדיר את אשתו מללכת לבית אביה, אולם כעת התחדש שמלבד צערה של האישה יש לבחון גם את שלילת אפשרות התיקון, דהיינו את היעדר סיכוי כינון שלום הבית. כשם שבדין המדיר את אשתו מללכת לבית אביה נותנים לבעל פרק זמן כדי להתיר את נדרו (אבן העזר סימן עד סעיף ד) כך גם בבעל מכה יש לתת הזדמנות ופרק זמן לבחון את אפשרות התיקון.

אולם יש להעיר כי מביאור הגר"א במקום (סימן קנד ס"ק יא), שכתב בטעם הדבר "דלא גרע מדין התראה בעוברת על דת", נראה בפשטות שטעם ההתראה הוא אחר: התראה עבור ידיעת חומרת העבירה שהיא יסוד ההתראה באישה העוברת על דת.

נראה לבאר כי מעיון בדברי רבי יוסף אביתורי שהובא בתשובת הרשב"א, שני הטעמים נכונים, ונעתיק שוב את לשונו:

ורבי יוסף אביתורי השיב על זה ובאר עוד שמשרין אותה עמו על ידי נאמן, ואם שנה באולתו – תצא בכתובה. ואם אמרה היא "איני רוצה לשהות עמו על ידי נאמן" – משפטה כדין מורדת ונוטלת נדוניתה והולכת. ואף על פי שנמצא דבר אמת שהיכה אותה פעם אחר פעם – אין כופין הבעל ליתן גט ולגבותה כתובתה, עד שיתרו אותו בית דין וזקני הקהל ויאמרו לו "הוי יודע שמקוים עליך [=שהתחייבת] בשטר כתובה שתכבדנה ותזוננה [...]". וכשמקבל עליו התראה ומשרין אותה על ידי נאמן – אם יעיד אותו נאמן ששנה באולתו, מגבין לה כתובה.

כלומר יש כאן שני דינים: האחד, שמשרין אותה על ידי נאמן, והשני – דין ההתראה. ביאורם של דברים: דין ההתראה כפי שכתב הגר"א נועד לצורך הודעת חומר עבירת ההכאה והודעת הצער הגדול שהוא גורם לאישה. דין השריית הנאמן נועד לצורך בחינת סיכוי שלום הבית כפי שנכתב בפד"ר הנזכר.

אשר על כן סובר הרמ"א שגם בשתי התראות אפשר לבחון את היעדר שלום הבית במקום השריית הנאמן – היות שאם בית הדין נוכח שאלימותו של הבעל חוזרת ונשנית לאחר ההתראה הראשונה – הרי שאפסו סיכויי שלום הבית ביניהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מן הכלל אל הפרט

במקרה שלפנינו הנתבע היה ונמצא תחת פיקוח והדרכה של קצין מבחן, הוא מקבל הדרכה, ועל אף שנכתב בגזר הדין כי ההתקדמות איטית מדי מכל מקום הליך שכזה התנהל במהלך שנת 2018, ובדיוני בית הדין ושמיעת העדויות עלה כי מאז 2015 לא היו אירועי אלימות נוספים, והצבת הגבולות שהוצבו לנתבע הועילו לו "גבול ברור עזר ל[פלוני] (=הנתבע)" כדברי עדת התובעת הגב' דינה מאור (בדיון מיום כ"ה בתשרי תשע"ח – 15.10.17, שורה 155 לפרוטוקול). אם כן, הטיפול שעבר הנתבע הועיל ולא הוכחו אירועים אלימים אחרים מאז שנת 2015. כתבי האישום מתייחסים לשנת 2015. התובעת טענה על אלימות מילולית וכוחנית ושהסכסוך הלך והעמיק אך הדברים לא הוכחו, וכאמור, לכל צד גרסה משלו.

לעיל סקרנו את טענות הצדדים ואת העובדות שהתבררו לפנינו:

לכל היותר מדובר בשני מקרי אלימות מינוריים שאותם הגדיר בית המשפט בהכרעתו הפלילית של הבעל כ"עבירות בעלות רף נמוך".

מדובר בשני אירועים שאירעו בשנת 2015 שבאחד מהם במהלך סכסוך הנתבע דחף את התובעת, ובאחר נטל ממנה את המפתחות בכוח ודחף אותה. גם לאחר האירועים האלה המשיכו הצדדים לגור באותה דירה יותר משנה וחצי. הנתבע עצמו הצהיר כי הוא מעוניין לתקן את דרכו ולהתמתן. במשך תקופה הוא היה תחת פיקוח של קצין מבחן ועבר הדרכה. הוא המשיך בתפקידו כמורה מטעם משרד החינוך, ולמרות הרגישות היתרה שקיימת היום במערכת המשפט האזרחית בנוגע לאלימות במשפחה, לא הושעה מתפקידו והמשיך בעבודתו החינוכית.

זאת ועוד, צו הרחקה הראשון שהוציאה התובעת נגד הנתבע ושניתן על ידי המשטרה לארבעה-עשר יום ניתן בחודש אפריל 2014, לאחר מכן הנתבע חזר הביתה והיו בין הצדדים יחסי אישות עד שהופסקו בחודש מרץ 2015. לכאורה נעשה ניסיון מצד שניהם להשיב את השלום לבית, אך הדבר לא מנע מהתובעת להתלונן בשנת 2015 ולהביא להגשת כתב אישום נגד הנתבע גם על אותו אירוע מוקדם יותר שהתרחש ב־2014 (כתב האישום התייחס עוד לשני אירועים אלימים שהתרחשו בשנת 2015 – באפריל ובספטמבר). יש לסנגר על התובעת ולומר כי הצטברות שני האירועים שהיו במהלך 2015 החזירו ועוררו למפרע אצלה את קושי האירוע הקודם – אולם גם בכך יש כדי ללמד על אופי ומשקלה של התלונה ועל אפשרות התיקון שהצדדים נתנו לה בשעתה. לאחר שנפלה אצל התובעת ההחלטה וגמל הרצון העקרוני להיפרד (בעקבות ההדרכה שקיבלה במרכז לאלימות במשפחה) הוכנס גם האירוע המוקדם (2014) לכתב האישום, והוא הוכנס גם לתיק הגירושין כראיה תומכת לטיעוני התובעת.

בנסיבות אלה נראה לנו כי אין לתיק זה כל שייכות למקרה שבו עסקו הרשב"א והרמ"א הנזכרים בדיון בעל מכה. מניתוח מציאות החיים של הצדדים ובחינת מסכת הראיות שהוצגה לפנינו מתחזק בנו הרושם הברור שיש לשייך את המקרה והתיק שלפנינו לסוג המקרים שבהם עסקה תשובת מהר"ם מרוטנבורג ולראות את טענת התובעת כטענת 'מאיסות באמתלא מבוררת' בלבד שדינה 'לא לרחק ולא לקרב'.

במקרה של טענת מאיסות מבוררת – כמו במקרה שלפנינו – לא קמה עילת גירושין שתזכה את התובעת בכתובה, אלא שככל טענת אישה למאיסות ב'אמתלא מבוררת' – אין לראות בה אישה מורדת.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מאחר שהנתבעת יזמה את הפסקת יחסי האישות, כהודאתה, והיא שעזבה את הבית ויזמה את הליך הגירושין – בנסיבות אלה, בהיעדר עילת גירושין מוכחת מצידה של התובעת – אין היא זכאית לכתובה.

במאמר המוסגר חשוב להוסיף כי גם אם נרצה לדון את הבעל כבעל מכה על פי דעת הרשב"א והרמ"א, נראה שאין מקום לגביית כתובה. שהרי התבאר לעיל כי נדרשות התראות **כבעל מכה** (ורק אם עבר עליהן "יוציא וייתן כתובה"). **בנסיבות שלפנינו שבהן הנתבע עובר טיפול והדרכה אצל קצין מבחן מאז הגשת כתבי האישום נגדו בשנת 2015, הגבולות שהוצבו לו הועילו ולא הוגשו מאז תלונות המשטרה על אלימות – אין לראות בנתבע בעל מכה** (לאחר התראה) שלפי ההלכה הוא חייב להוציא ולתת כתובה.

בסופו של יום, שני הצדדים הסכימו להיפרד ולכן החליטו על פירוק שיתוף מרצון בדירת המגורים המשותפת שלהם. לפיכך, **חיוב הגט יבוא כאן רק כדין בני זוג המורדים זה על זה**, גם מבלי שהתובעת תוכיח עילת גירושין ספציפית נגד הנתבע.

העדויות שנשמעו בתיק ושהובאו לעיל – אין להן משקל ראייתי כלשהו. מדובר לכל היותר בהרגשות סובייקטיביות של קרובות משפחה המתארות מתחים שהיו בבית כשהבעל היה נוכח ואת הרגשת הפחד שהן חשו במחיצתו. יש לציין כי תיאורים אלה נסבו על התקופה האחרונה שהצדדים היו פרודים – לא היה ביניהם יחסי אישות והליכי הגירושין בבית הדין היו ברקע, ואך טבעי הדבר שבסכסוך זוגי עמוק קיימת אווירת מתח בבית.

התובעת דחתה את הנתבע, ואולי בצדק מבחינתה, מאז חודש מרץ 2015 בשל יחסו הקשה והמאיים כלפיה. לכל היותר יש לראות באירועי האלימות הקלים יחסית שבהם הודה הנתבע והורשע 'אמתלא מבוררת' והוכחה על החיים הלא קלים שעברה התובעת במחיצתו – 'רגליים לדבר' ו'אמתלא מבוררת' כדין עדות האפוטרופוס שעליה דן בתשובת מהר"ם, כפי שנתבאר לפנינו לעיל.

הרב אריאל ינאי

אנו מצטרפים לפסק דין הנ"ל של הרה"ג הרב אריאל ינאי שליט"א.

הרב בן ציון הכהן רבין

הרב יגאל לרר – אב"ד

פסק דין ומתן הוראות

בסיכום הדברים נפסק:

1. תביעת הגירושין של התובעת מתקבלת. יש לראות בשני הצדדים 'מורדים זה על זה', והנתבע חייב במתן גט לתובעת.
2. התובעת איננה זכאית לגבות את כתובתה, וזאת בהיעדר עילת גירושין מוכחת מצידה.
3. אנו קובעים מועד לקביעת השמות ולסידור הגט ליום חמישי כ"ח באדר ב' תשע"ט (4.4.19) בשעה 9:00 [...]

מותר לפרסם את פסק הדין בהשמטת שמות ופרטים מזהים.

הרב בן ציון הכהן רבין

הרב אריאל ינאי

הרב יגאל לרר – אב"ד

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה